

Elin Jones AC, Llywydd

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Elin Jones AM, Presiding Officer

National Assembly for Wales

Mick Antoniw AC

Cadeirydd

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Bae Caerdydd

CF99 1NA

Eich cyf:

Ein cyf: EJ/HF

27 Tachwedd 2018

Annwyl Mick

Diwygio'r Cynulliad: cymhwysedd deddfwriaethol

Fel y gwyddoch, mae Comisiwn y Cynulliad yn arwain gwaith ar ran y sefydliad i ystyried sut y gellid defnyddio'r pwerau sydd wedi'u datganoli o dan Ddeddf Cymru 2017 o ran trefniadau etholiadol, i greu deddfwrfa fwy effeithiol, hygyrch ac amrywiol, os ceir consensws gwleidyddol digonol ar gyfer diwygio etholiadol. Mae hyn yn cynnwys ystyried cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad. Rwy'n ysgrifennu atoch i roi gwybod ichi am yr ohebiaeth rhyngof fi ac Ysgrifennydd Gwladol Cymru mewn perthynas â'r materion hyn.

Fel y cyhoeddais mewn Datganiad Ysgrifenedig i'r Cynulliad ym mis Gorffennaf 2018, rwy'n hyderus, ar sail y sgysiau a gefais hyd yma a'r ymateb i'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliodd Comisiwn y Cynulliad, sef Creu Senedd i Gymru, fod digon o gefnogaeth i argymhelliad y Panel Arbenigol y dylid cynyddu nifer yr Aelodau. Fodd bynnag, nid oes consensws ymysg y pleidiau gwleidyddol ynghylch y system bleidleisio y dylid ei defnyddio i ethol y sefydliad hwnnw wedi iddo gynyddu o ran maint. Mae'n amlwg bod angen rhagor o amser i drafod sut y

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA

Llywydd@cynulliad.cymru

www.cynulliad.cymru

0300 200 7403

National Assembly for Wales

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA

Llywydd@assembly.wales

www.assembly.wales

0300 200 7403

Elin Jones AC, Llywydd

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Elin Jones AM, Presiding Officer

National Assembly for Wales

dylid ethol Aelodau a sut y dylid sicrhau mwy o amrywiaeth ymysg cynrychiolwyr etholedig yng Nghymru.

Tra bo'r trafodaethau hyn yn mynd rhagddynt, mae Comisiwn y Cynulliad yn ystyried sut y gellid bwrw ymlaen ag argymhellion y Panel Arbenigol ar gyfer diwygio trefniadau etholiadol y Cynulliad, os bydd consensws gwleidyddol i wneud hynny. Mae hyn yn cynnwys argymhellion y Panel ar gyfer mesurau i sicrhau mwy o amrywiaeth ymysg cynrychiolwyr etholedig yng Nghymru.

Fel y gwyddoch, mae'r Swyddfa Gymreig yn bwriadu cyflwyno Gorchymyn Adran 109 yr hydref hwn, a hynny'n bennaf i ymdrin â materion sy'n codi mewn perthynas â gadael yr Undeb Ewropeaidd. Mae swyddogion Comisiwn y Cynulliad wedi cynnal sgysiau cychwynnol â swyddogion y Swyddfa Gymreig i ystyried a fyddai'r Gorchymyn hwn, neu Orchymyn Adran 109 dilynol, yn gallu cynnig dull deddfwriaethol addas o roi diffiniad clir o gymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad o safbwynt materion o fewn cwmpas y gwaith o ddiwygio'r Cynulliad.

Un mater i'w ystyried yw'r modd y gallai cyfle cyfartal, fel mater a gedwir yn ôl, gyfyngu'n anfwriadol ar allu'r Cynulliad i ddeddfu mewn perthynas â materion etholiadol. Amgaeaf gopi o lythyr at Ysgrifennydd Gwladol Cymru yn ymwneud â'r mater hwn. Byddai cadarnhad ynghylch cymhwysedd y Cynulliad yn hyn o beth drwy Orchymyn o dan Adran 109 yn rhoi eglurhad llawn ynghylch datganoli cymhwysedd deddfwriaethol dros drefniadau etholiadol y Cynulliad. Byddai eglurhad o'r fath yn galluogi'r Cynulliad ei hun i benderfynu a yw'n dymuno ymateb i argymhellion y Panel Arbenigol, a sut y dylid gwneud hynny.

Os hoffech drafod y mater hwn, byddwn yn hapus i wneud hynny.

Yn gywir

Elin Jones

Y Llywydd

Elin Jones AC, Llywydd

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Elin Jones AM, Presiding Officer

National Assembly for Wales

Y Gwir Anrhydeddus Alun Cairns AS

Ysgrifennydd Gwladol Cymru

27 Tachwedd 2018

Annwyl Alun

Cyfle cyfartal a threfniadau etholiadol y Cynulliad

Mae Deddf Cymru 2017 yn datganoli pwerau i'r Cynulliad dros ei etholiadau ei hun, a daeth y pwerau hyn i rym ym mis Ebrill 2018. Byddwch yn ymwybodol fy mod yn arwain cynigion i ddiwygio'r Cynulliad a'i drefniadau etholiadol, gan gynnwys ystyried amrywiaeth ymhlith cynrychiolwyr.

Rwyf wedi cael ar ddeall y gallai 'Cyfle cyfartal,' fel mater a gedwir yn ôl, gyfyngu'n anfwriadol ar allu'r Cynulliad i ddeddfu mewn perthynas â materion etholiadol. Felly, byddai'n dda gennym gael clywed eich barn ynghylch y dull y gellid cadarnhau cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad yn hyn o beth, a'r amserlen ar gyfer cadarnhad o'r fath.

Ym mis Rhagfyr 2017, argymhellodd y Panel Arbenigol ar Ddiwygio Etholiadol y Cynulliad y dylid cynyddu nifer yr Aelodau i rhwng 80 a 90. I gynyddu maint y ddeddfwrfa, rhaid newid y modd y caiff Aelodau eu hethol. Argymhellodd y Panel y dylai'r newid hwn gynnwys mesurau i gefnogi a hybu proses o ethol deddfwrfa sy'n adlewyrchu'n agosach amrywiaeth y bobl a'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu. Gallai mesurau o'r fath gynnwys integreiddio cwota rhywedd yn y system etholiadol, cyflwyno gofynion deddfwriaethol i bleidiau gwleidyddol gyhoeddi data dienw ar amrywiaeth eu hymgeiswyr.

Pe bai Comisiwn y Cynulliad yn penderfynu deddfu i'r perwyl a nodir uchod, fe fydd angen i'r Comisiwn archwilio sut y gellid bwrw ymlaen gyda'r argymhellion perthnasol.

Mae paragraff 187 o Atodlen 7A i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn nodi bod cyfle cyfartal yn fater a gedwir yn ôl, er bod hyn yn cynnwys nifer o eithriadau.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA

Llywydd@cynulliad.cymru

www.cynulliad.cymru

0300 200 7403

National Assembly for Wales

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA

Llywydd@assembly.wales

www.assembly.wales

0300 200 7403

Elin Jones AC, Llywydd

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Elin Jones AM, Presiding Officer

National Assembly for Wales

Y diffiniad o gyfle cyfartal ym mharagraff 187 yw: "the prevention, elimination or regulation of discrimination". Diben unrhyw ddeddfwriaeth y byddai'r Comisiwn y Cynulliad yn ei chyflwyno i roi argymhellion y Panel Arbenigol ar waith fyddai sicrhau mwy o amrywiaeth ymysg cynrychiolwyr etholedig drwy sicrhau mwy o gydbwysedd rhwng y rhywiau yn achos ymgeiswyr etholiadol. Ni fyddai hyn yn ymwneud â'r swyddogaethau a bennir yn y diffiniad o gyfle cyfartal ym mharagraff 187.

Mae'n amlwg, felly, o ran y prawf 'diben ac effaith', y byddai'n rhesymol dadlau nad yw ceisio sicrhau cydbwysedd rhwng y rhywiau yn y Cynulliad yn fater a gedwir yn ôl. Fodd bynnag, nid oes eithriad penodol ar hyn o bryd ar gyfer etholiadau'r Cynulliad. Byddai cadarnhad bod y cymal ar gyfleoedd cyfartal wedi'i gadw nôl drwy Orchymyn o dan Adran 109 yn cael gwared ar unrhyw amheuaeth yn hyn o beth, ac yn rhoi eglurhad llawn ynghylch datganoli cymhwysedd deddfwriaethol dros drefniadau etholiadol y Cynulliad. Byddai eglurhad o'r fath yn galluogi'r Cynulliad ei hun i benderfynu a yw'n dymuno ymateb i argymhellion y Panel Arbenigol, a sut y dylid gwneud hynny.

Rwy'n croesawu'r modd y mae eich swyddogion wedi bod yn barod i ymgysylltu â swyddogion Comisiwn y Cynulliad yn ystod y trafodaethau cychwynol ar y materion hyn. Edrychaf ymlaen at glywed eich sylwadau, gan gynnwys yr amserlen ar gyfer cyflwyno unrhyw Orchymyn o dan Adran 109 er mwyn llywio trafodaethau trawsbleidiol ar ddiwygio etholiadol.

Yn gywir

Elin Jones Y Llywydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu'n Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

cc Y Gwir Anrhydeddus Carwyn Jones AC, Prif Weinidog